

KANTA-KANTARI I (LAUA

ILLAREN BORONDATEA

Urteak dira, ogei ta zazpi bat bai, praille karmeldar bat etorri jatala mesedetxo baten eske: Lauaxeta zarenaren azken-olerki batzuk olerkariaren aitari eroan bear neutsazan.

Naparra zan praillea, Lerin-go semea. Lotsa edo zan bera, erdalduna, euskaldun baten etxera agertzen. «Zuk egin zeinke besede au», esan eusten.

Amairu urte badira, Urkiaga zanak, il-aurretan, itxi eustazala, azkenengo gomutagarritzat bere etxeokoi eroateko.

Andik laster, neu be Ameriketara
1311100 11111011611. 31 alll. 1311 1110 6111611-
dik nazanean, ez neuke geiago atzeratu gura illaren borondatea egitea».

KOPIA BAT

Oso gogotik egin neutsan praille ari eskatzen eustana.

Laster ziren Lauaxetaren olerkiak bere aitaren eskuetan: bat erderaz (beste erderazko bat ordurako etxean euken), eta besteak euskeraz.

Batek bakarrik eukan titulurik (Biotz Donea); besteak ain barik egozan.

Esan bearrik ez, ez nebazala Mungiara eroan, neuk lenago guztien kopia atera barik.

BESTE KOPIA OKER BATZUK

Orain amar urte, 1967-n, J. A. Etxebarria euskal-idazle ugariaren ardurapean, Lauaxetaren azken-olerkiokin liburutxo bat atera nai zala jakiniñik, urreratu nintzakien asmo orretan ebiltzazanai.

An zan nire eskutik igarotako olerkien kopia.

Laster igarri neutsen, eskuz esku ibilliak naiko aldaturik egozala eta neure kopia eskiñi eta eroan neutsen.

Olerki arek, urte berean asitako politikagirot zarraparratsua zala-ta, ez eben argirik ikusi.

Geroago, oraintsu urten dabe argitara, olerkariaren beste olerki guztiekin batera, zoritxarrez aitatu dodazan utsekin, olerkariaren gogo bein baiño geiagotan illun eta motel gelditzen dala.

Beste norbaitek be salatu ditu Lauaxetaren azken-olerkiotako alda-

OLERKARI UTSA

Emen doaz argitasuntxook, ezetako balio badabe, Lauaxeta zanaren azurrrak Gazteiztik Mungiara aldatzen dabezan egunotan.

Nik ez neban bere arpegia ezagutu. Baiña ezagutu ebenak esan dabenetik ateraten dot olerkari zala bera gogo ta biotz, eta olerkari bizi izan zala.

Gazterik ezagutu eban batek esan eban (Andima Ibiñagabeitiak):

«Lauaxeta olerkari jaio zala esango baneuke, eneuke bapere guzurrik esango. Poesia zan aren janaria, poesia aren arnasa... Ikusteko zan zelango joranez irakurtzen zituen eskuartera etorkiozan olerki-liburuak, naiz erdera batekoak nai bestekoak».

Gerratean bertan, lagun batek inglesezkoko olerki-liburu erosi barri bat irakurtzen aurkitu eban, bitartetik bitarterako asti-emongarri. Baiña irakurri bakarrik ez. Ibiñagabeitiak geiago be ikusi eutsan: «Mango indar berezi bat eukala olerti-era guztiak bereganatuteko, bere odol eta mami biurtuteko».

EUSKAL-OLERKARI

Ibiñagabeitiak berak diñoskunez, amazpi urte zituala, erdal-olerkariak irakurri ala, erderazko olerkiak asi eizan ateraten.

Ederrak baiño ederragoak eizan,

LAUAXETA GIZON, KRISTIÑAU,
(Olerkariaren azurral.

«Zergaitik eztozak euskeraz egiten?, itanduten deutso Ibiñagabeitiak.

»Andik ordu betera agertu jakon bera euskerazko bat eskuetan ebala.

»Arrezkero, ezto esango, diñosku Ibiñagabeitiak, erderazkorik geiago idatzi ez ebanik, baiña euskerarekin lotu zan gorputz eta arima betiko».

Euskerara ainbat erdal-olerkari itzuli zituen.

ZAN OLERKARIA: XETA)

Euskeraz eragin eutsen izen andiko olerkari askori: Baudelaire, Verlaine, Sully Prudomme eta abarri.

Baiña ez daigun uste gure literaturatxoa ezagutzen ez ebanik ez aintzat ez eukanik, norbaitek asmau eta beste

«Ama Brijiña euskal-olerkarietan» gaitzat artuta, artikulua bat be idatzi eban erdal-aldizkari baten.

Asmo andi bat ekarren azken-urteetan gogoan. Ogei urtez, ogei liburu, olerki-era guztietakoak, aterateko asmoa artuta eukan.

«Arrats-beran» izan zan asmo orretan emon euskun lenengo liburua. Eta bigarrena be amaituta eukala dirudi. Eta andik bat «Yakintza» aldizkarian emon euskun.

Non galdu ete dira besteak?

Eurotan erakutsi nai euskun bera gauza zala, edozein olerki-erako mamia beregandu eta euskeraz aren an-

Zoritxar andi orri aurrez aur begituten deutso eta dana eskintzen dau bere erriaren gomutaz, dana bere erriaren alde.

Eta bere barruko burruka au, eta ordu itzal aretan egiten dituen itxaropenezko amesak bertotan ustuten ditu.

EUSKERAZ ETA ERDERAZ AGURRA

Eta gaztetako urteetan lez, euskeraz eta erderaz diardu, erdeldunentzat erderaz, euskeraz euskaldunentzat, adiskideak be bietarikoak daukazan ezker.

Adiskide bakotzak artuko eban olerkariaren azken-gomutagarritzat bere bertsozko oparia.

Batzuk, irrizko bertsoak, esaterako bere bizarrari egindako erdal-sonettoa; besteak itzaltsuagoak, bere eta erriaren giroak eskatzen ebanari egokiozanak.

Bertso gogorrak, erderaz bere are-rioentzat egin ebazanak.

Zapaldu dabela, betiko galdu dabela urteko dabe; baiña ez, gorputza bai ilgo dabe, baiña arimea, ez. Eta agertuko da egunen baten bake-eguna.

*Eta bake donea sortuko danean,
nire azur utsak besteenakin batu;
eresi gurenaz lagundu bidean
obi bakarra arte; baiña, arren, bukatu
oroigallueren maitasun-itxala
Kristoren gurutzaz. Beragan ditxarot;
jesusen fedez besterik eztaukot.*

Gizon, kristiñau euskaldun eta kantari ii zan Lauaxeta. Orain, olerkariaren azurrak Mungiako kanpo santura, illerrira, eroandakoan, ez al dabe aren azken-naia bete berik itxiko. Kristoren gurutzearen itzalak zainduko al dituz azurrok «Errien Egun Aundira arte».

SKALDUN TA KANTARI IL ZAN
[ungia'ko illerrira)

OLERKARI IL

Olerkari bizi izan zana olerkari ii jakun.

Lauaxetaren azken-olerkiak nire eskuetara ziranean, arriturik itxi ninduen.

Argi barritan ikusten neban bera: olerkariago eta gizonago, gizonago eta olerkariago.

Olerkari utsa zanak ez eukan bere izatea azkenengo orduan galtzerik. Azkenengo orduak, eta egunak olerkari lez bizi bear zituan.

Bere barruan ain maitez sortutako amesak ezin burutu eta danari betiko agur egin bearra, a zan a beretzat goitik berako arriabarra!

Ain gazterik il bear, eta zelan il be, gero! Ez gudari bulartsu legez, zuzentasunaren alde, erriaren alde, burruka gogorrean. Ez, geldi ta ixilpean, orma bat atzean dauala.

Au lotsaria! Baiña dana artzen dau kristiñau-kemenez, dana daroa gizontasunez.

askok, iñoren agotik dabiltzenak, esaten dabenez, arira etorri nai ez etorri.

.Lafarga zanak sarritan ikusi eban gure liburu eta aldizkari zarrak arakatu eta irakurtzen.

Eta Euzkadi egunerokoan bera euskal atalaren arduradun zala, bere eragitez, txitean pitean etozan erri-bertsoak, bertsolari zarrenak, alde guztietatik batuta.